

สาดน้ำวันสงกรานต์

สายแล้ว แต่จุกยังรู้สึกง่วงๆ ด้วยเมื่อคืนเล่นปิดตา
ลักซ่อน หรือเล่นซ่อนหากับเพื่อนๆ ดึกไปหน่อย เด็กชาย
คิดว่าจะหลับต่ออีกสักงีบหนึ่ง แต่แล้วก็ต้องสะดุ้งตกใจตื่น
เมื่อปรากฏว่า มีน้ำราดลงมาถูกใบหน้าและเนื้อตัว จุกรู้สึก
ฉิวขึ้นมาอะไรๆ ตามประสาของคนอยากนอนแล้วถูกรบกวน
ยิ่งถูกรบกวนด้วยน้ำ มันทำให้ตาใสขึ้นมาโดยอัตโนมัติ

“เฮ้ย” จุกร้องเสียงดัง แล้วดีดตัวลุกขึ้นจากที่นอน
อย่างรวดเร็ว เมื่อมองเล็กลักไปข้างเตียง จึงพบกับหน้า
ทะเล้นๆ ของสามสหายที่ยืนยิ้มเปล่อยู่

“อะไระ สายจนปานนี้แล้ว ยังนอนไม่ยอมลุก” จอม
หัวเราะ ขณะวางขันลงข้างตัว

“นอนยังกะจะกินเมือง” เปี้ยกเสริมขึ้น

“นอนยังงี้ไงที่เพลงกล่อมเด็กเขาว่า ลูกบาวซี้คร้าน

นอนให้แม่ปลุก แม่จួយด้ามขวาน แengวานดังพลุก” พลง
ยื่นเท้าเข้าไปที่ วาน หรือ ก้น ของจุก

“หัดตื่นเช้าเสียบ้างซีว้ย การนอนตื่นเช้าจะเป็นกำไร
ชีวิต พ่อข้าบอกว่า น้ำค้างที่ตกค้างปลายหญ้า เมื่อถูกเนื้อ
ถูกตัวทำให้เกิดพลัง เพราะฉะนั้นเราต้องตื่นแต่เช้าๆ แล้วนี่
เอ็งขี้เหมในระหว่างที่เอ็งม้วนนอนอยู่นี้ ใครเขาไปไหนต่อไหน
ถึงไหนแล้วก็ไม่รู้” เปี้ยกพูดทำท่ายังกะผู้ใหญ่ “แล้วนี่ไม่มี
ใครอยู่เลยหรือ”

“ไม่มี พ่อกับแม่คงออกไปข้างนอก เอาละ ทีนี้บอกมา
ซิว่า มันเรื่องอะไรถึงเอาน้ำมาราดข้า ตั้งแต่ยังไม่ลุกยังงี้”
จุกถามแล้วลุกขึ้นยืน แต่ก็ยังไม่วายหาวหาวดๆ

“อ๊า...ยังหาวอยู่อีก เดียวก็สาดเข้าให้อีกตูมหรือก นี่
เอ็งยังไม่รู้ดอกกริว่า วันนี้นะวันสงกรานต์ เขาต้องเล่นสาดน้ำ
กัน” จอมบอกอย่างผู้รู้

“เหอ...” จุกร้องอย่างตื่นเต้น และโดยที่ไม่มีใครทัน
คิด เด็กชายจวกได้ขันน้ำบนเตียง สาดโครมเข้าใส่เพื่อนๆ

สามสหายหัวเราะกันครื้นเครง ยกมือขึ้นลูบน้ำตาม
หน้าไปตามๆ กัน

“ดีจ้” แสงว่า “ที่หลับที่นอนได้เปียกไม่ต้องหลับต้อง
นอนกันเท่านั้นเอง ไป...พวกเราไปกันเถอะ เจ้าชายตื่นจาก
บรรทมแล้ว เดียวพบกันที่ศาลาทางแยกนะ”

แล้วเด็กๆ ก็แยกย้ายกันไปยังบ้านของตน เตรียมหา
ภาชนะมาเล่นสาดน้ำกัน

ที่ศาลาพักร้อนตรงสี่แยกทางที่จะเข้าสู่หมู่บ้าน วันนี้
ไม่มีชาวบ้านมารอรถโดยสารเข้าสู่ตัวอำเภอเลย มีก็แต่รถ
สองแถวคันเล็กๆ เล่นเข้าออกจากหมู่บ้าน ตามด้วยฝูง
สีแดงของถนนลูกรัง ที่พุ่งตลบกลางเปลวแดดที่เต็นระยิบ

เด็กชายทั้งสองชนน้ำกันมาคนละถังใหญ่ แล้วก็จดๆ
จ้องๆ ไล่สาตกันเองบนศาลานั้น จนกระทั่งต่างก็เปียกปอน
ไปตามๆ กัน พื้นศาลาที่ปูด้วยไม้กระดานแผ่นโตๆ เปียก
ปอนไปหมด แต่ก็ดีไปอย่าง น้ำได้ช่วยชำระล้างฝูงสีแดง
จากถนนลูกรังที่เกาะอยู่ตามพื้นให้ไหลลงไปข้างล่าง ให้พื้น
ศาลาสะอาดขึ้นมาก

ตรงหัวถนนลูกรังเข้าสู่หมู่บ้าน เริ่มนองไปด้วยน้ำที่
เด็กๆ ขนมาเล่นสาตกันอย่างไม่รู้เหน็ดรู้เหนื่อย เพราะเมื่อ
หมดก็รีบไปตักและขนกันมาจากบ่อน้ำใกล้ๆ เมื่อถนน
ชุ่มฉ่ำไปด้วยน้ำ ฝูงสีแดงที่พุ่งมาก็หมดไป

จนบ่าย ใครต่อใครในละแวกนั้นต่างก็หิวกระป๋อง
ใส่น้ำออกมาวางที่หน้าบ้านของตน แล้วก็เริ่มสาदनํ้ากัน
อย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น เด็กๆ เข้าร่วมด้วยอย่างไม่รู้จักความ
หนาวเย็น

ใครคนหนึ่งหิวกระป๋องน้ำออกจากบ้าน ตรงมายัง
ศาลาที่เด็กๆ เล่นสาदनํ้ากันอยู่

“บาวไซตุต” จุกและเพื่อนๆ ร้องออกมาพร้อมๆ กัน
บาวไซตุตตักน้ำสาदनํ้าเด็กๆ อย่างสนุกสนาน
“เอ๊ะ...ทำไมน้ำของพี่บาวมีกลิ่นหอม” จอมร้อง

“จริงด้วย” เปียกว่า

“ก็เข้าไปน้ำหอมลงไปนะซี จะสาदनํ้าหรือรดนํ้าคนอื่น
ทั้งที ต้องใช้นํ้าสะอาดหรือมีกลิ่นหอมชื่นใจ คนที่ถูกรดหรือ
ถูกล้างถึงจะสบายใจ” บาวไซตุดอธิบาย

“เหอ...” เด็กๆ ร้อง แล้วฉวยกระป๋องใส่นํ้าวิ่งต้อ
กลับไปบ้าน เพื่อหานํ้าหอมหรือเบ้งหอมมาใส่นํ้าของตน

เด็กๆ อวดนํ้าในกระป๋องของกันและกันว่าของใครจะ
หอมกว่า

“เวลาสาदनํ้านะ ต้องเบาๆ หน่อย เดียวคนถูกล้างเขา
จะโกรธเอา ข้อสำคัญอย่าสาदनํ้าใส่หน้าเขา บางคนอาจสําลัก
นํ้าได้ เราต้องค่อยๆ รดเขาตรงหัวไหล่หรือข้างหลังก็ได้
เบาๆ นะ ส่วนคนที่ขั้มมือเตอร์ไซค์มาเร็วๆ นะ อย่าไปสาदनํ้า
เขาเป็นอันขาด เขาอาจจะล้มลงแข่งขาหักได้” บาวไซตุด
เตือนเด็กๆ

“พวกเราถูกลีป” แสงร้องขึ้นอย่างทะลึ่งๆ

“เออ...กับคนเฒ่าคนแก่ ขออนุญาตท่านก่อนนะ บอก
ท่านว่ารดนํ้าเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง เรียกว่า
เป็นการแสดงความนับถือต่อท่านผู้นั้น” บาวไซตุดว่า

ชาวบ้านหลายคนนั่งรถผ่านไปมาที่สี่แยกก็เลยถูก
เด็กๆ สาदनํ้าหรือรดนํ้าจนเปียกปอนไปตามๆ กัน แต่ก็
ไม่มีใครโกรธหรือแสดงความไม่พอใจ เพราะต่างรู้ว่า ใน
วันสงกรานต์นั้นถ้าหากออกจากบ้านก็ต้องเปียกอย่าง
ไม่ต้องสงสัย แต่ก็มีหลายคนที่ยกกับเด็กๆ ว่า ให้ตนไป

ทำธุระให้เสร็จเสียก่อนแล้วจะกลับมาให้สาดน้ำหรือรดน้ำ
อย่างแน่นอน เด็กๆ ก็เข้าใจดีจึงมักเลือกสาดน้ำเฉพาะคนที่
กลับมาจากข้างนอก เช่น กลับจากตลาดหรือตัวอำเภอ โดย
เฉพาะรถสองแถวคันเล็กๆ ที่รับผู้โดยสารกลับจากตัว
อำเภอนั้น คนขับใจดีถึงกับจอดรถตรงหัวถนนแล้วให้เด็กๆ
ได้สาดน้ำผู้โดยสารที่อยู่ในรถกันอย่างสนุกสนาน ผู้โดยสาร
บางคนก็สนุกถึงกับลงมาขอขันน้ำจากเด็กๆ ไปสาดผู้
โดยสารด้วยกันรวมทั้งคนขับด้วย ต่างหัวเราะให้แกกันด้วย
ความสุข เพราะอย่างน้อยน้ำของเด็กๆ ก็พลอยทำให้
บรรยากาศอันร้อนระอุของเปลวแดดสดชื่นขึ้นได้บ้าง

บ่ายคล้อยลงไปมาก วงสาดน้ำวันสงกรานต์ก็ขยาย
กว้างออกไปทุกที บางคนสนุกถึงกับเอาระบอกลำหรับสูบ
ลมรถมาสูบน้ำเข้า แล้วฉีดใส่ผู้คนที่เดินผ่านไปผ่านมา ซึ่ง
บ่าวไซตุตต้องออกไปทำหน้าที่เจรจาให้เข้าใจว่า การเล่น
สงกรานต์ด้วยการใช้กระบอฉีดนั้น อาจเป็นอันตรายกับ
คนถูกฉีดที่ขับรถมาเร็วๆ ได้

เมื่อวงสาดน้ำกว้างออก เพราะมีคนออกมาเล่นสาดน้ำ
กันมาก ต่างก็ขยายออกมาที่ริมถนนใหญ่ คอยสาดรถ
โดยสารหรือรถประจำทางที่เล่นผ่านไปผ่านมาระหว่างอำเภอ

เด็กคนหนึ่งได้ถุงพลาสติกมาหลายถุง ใส่ น้ำเข้าไปจน
เต็มแล้วมัดปากถุงด้วยหนังยาง เด็กชายตั้งใจว่าเอาขว้างรถ
ประจำทางให้สนุกไปเลย ด้วยแค้นใจว่า รถประจำทางนั้น
พอเห็นเด็กๆ ยืนอออยู่ริมถนนจะสาดน้ำ ก็รีบปิดประตู

ขึ้นกระจกหน้าต่างอย่างหนาแน่นกันเปี้ยก

บาวไซตุตเห็นเข้าก็ร้องเสียงหลง บอกขึ้นว่า

“อย่า...ไอ้หลานชาย อย่าได้ขว้างใส่รถเป็นอันขาด เพราะมันอาจจะถูกกระจกหน้าต่าง กระจกแตก หรือหน้าต่างแตก แล้วเป็นเรื่องแน่ๆ ขอทีเถอะเรื่องปาถุงพลาสติกใส่หน้าต่าง มันอันตรายจริงๆ ปะเหมาะเคราะห์ร้ายถูกคนขับ คนขับตกใจ หักพวงมาลัยลงคู ก็ติดตะรางถูกขังหัวโตนะซี”

เด็กๆ นิ่งฟังบาวไซตุตอย่างสนใจ และเห็นด้วยอยู่หลายๆ บาวไซตุตเลยพูดต่อ

“แล้วไอ้เรื่องสาदनํ้ากับถุงพลาสติกนี่นะ ข้าเคยเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์ โน่น...ที่อำเภออะไรไม่รู้ทางภาคกลางโน่น เล่นสาदनํ้ากันเสร็จแล้ว โอ้ย...ถุงพลาสติกยังงี้เกลื่อนกลาด เต็มบ้านเต็มเมือง คนมักง่ายพวกนั้น ไม่มีเก็บหรือทิ้งในถังขยะ ก็เดือดร้อนถึงคนกวาดขยะที่น่าสงสารอีก อย่าเล่นเลยกับถุงพลาสติก ขอทีเถอะ”

ยิ่งเย็นลงวงสาदनํ้าก็คึกคักขึ้นเป็นลำดับ เพราะชาวบ้านที่เสร็จธุระนอกบ้านต่างทยอยกันเข้าบ้าน คนสาดเลยได้สาดกันเต็มที่ รถประจำทางบางคันก็ต้องหยุดส่งผู้โดยสารลงตรงสี่แยก เด็กๆ ก็เลยสนุกสนานกันใหญ่กับการได้สาดผู้โดยสารบนรถ ยิ่งเย็นลงเท่าใดก็ว่ากันหนาวไปหมด

เด็กๆ กำลังจะเลิกกันอยู่แล้ว รถจี๊ปกลางเก่ากลางใหม่คันหนึ่งก็ควบปุเลงๆ มาบนถนน เด็กๆ เตรียมนํ้าใน

ภาษาของntenเต็มที เตรียมเงื้ออยู่ กะกันว่า สาดเสร็จทีนี้
จะได้กลับบ้านกินข้าวกันเสียที

พอจี้ปกลางเก่ากลางใหม่ผ่านมาถึงสี่แยก เด็กๆ ก็
สาดน้ำ ‘ตูม’ เข้าใส่ผู้โดยสารบนรถอย่างพร้อมเพรียงกัน

บาวไซตุตและใครต่อใครอ้าปากค้าง เมื่อรถจี้ปคันนั้น
จอดฟรีด ผู้โดยสารต่างเบียดม่อลอม่อแลกไปตามๆ กัน

บุรุษวัยกลางคนในชุดสีกาก็ เขาสวมแว่นตาหน้าตา
ดูต้นก้าวลงจากรถ เอามือลูบหยดน้ำตามหน้าตา แล้วเดิน
ตรงมายังกลุ่มเด็กๆ

“ใคร...ใครสาดน้ำเมื่อกี้” เขาถามด้วยเสียงอันดัง

เด็กๆ หลบตา มองหน้ากันด้วยความกลัว

“อะ...ผมเองครับ” บาวไซตุตออกมารับแทน แก่พูด
ตะกุกตะกักเสียงสั้น

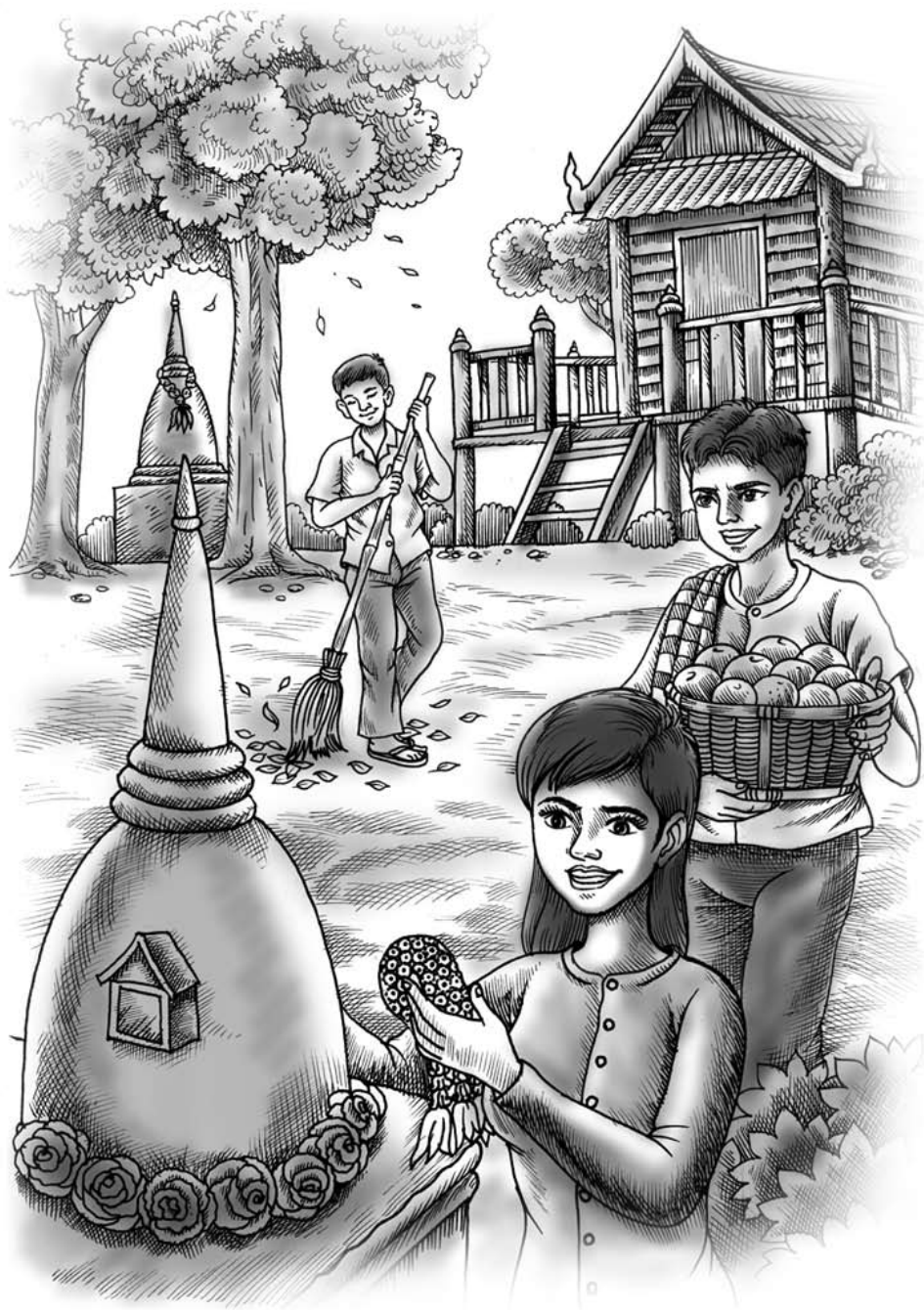
“บ้าจริงๆ...สาดน้ำไม่ดูตาม้าตาเรือ นี่นายอำเภอจะไป
ราชกงราชการก็ไม่ละเว้น เลยเปียกปอนกันหมด ทีหลังดูให้
มันดีๆ เสียก่อนชีว่าใครเป็นใคร บ้าจริง”

บุรุษคนนั้นว่าแล้วก็หันหลังเดินกลับไปขึ้นรถ และขับ
ออกไป

“เกือบไปแล้วไหมล่ะ...” บาวไซตุตพูดกับเด็กๆ

สี่สหายมองหน้าบาวไซตุตอย่างสำนึกผิด

วันว่าง – วันปีใหม่ของไทยได้

“ไ้...ได้ข่าวว่าไปสาดน้ำใส่ธนายอำเภอเชียวหรือพวกเอ็ง” พ่อทักขึ้นเมื่อจุกกับเพื่อนๆ เดินมาด้วยกัน

“อะ พ่อ เกือบโดนดีไปเหมือนกัน ดีที่บาวไซตุดออกรับแทนไว้” จุกบอกขณะที่เพื่อนๆ หรุดตัวนั่งลงบนแคร่ยาวหน้าบ้านใกล้ๆ กับพ่อของตน

“ไม่เห็นลูงออกไปสาดน้ำกับเขาบ้างเลย” จอมถามพ่อของจุก

“ข้ามันแก่แล้ว ไ้หลานชาย เมื่อตอนที่ข้ายังเด็กๆ ข้าก็เคยเล่นสาดน้ำเหมือนอย่างพวกเอ็ง แต่สมัยก่อนโน้นมันสนุกกว่าสมัยนี้เยอะ เพราะเมื่อก่อนนอกจากเล่นสาดน้ำกันแล้ว ก็ยังมีอะไรต่อมิอะไรอีกหลายอย่าง”

“อะไรบ้างอะพ่อ เล่าให้พวกเราฟังบ้างซี” จุกบอก

“เออซี ถ้าพวกเอ็งอยากฟัง แต่เรื่องมันยาวนานะ ข้ากลัว

พวกเอ็งจะหิวข้าวกันเสียก่อนนะซี”

“ไม่เป็นไรดอกครับลุง” เปี้ยกเอ๋ยขึ้นบ้าง “พวกเราก็คอยากรู้เหมือนกันว่า เมื่อก่อนเขาทำอะไรกันบ้าง”

เด็กๆ ล้อมวงเข้ามาอย่างตั้งใจ

“เมื่อตอนที่ข้ายังเด็กๆ นะ ยังไม่มีคำว่า สงกรานต์ ดอก เพิ่งจะมีก็ในสมัยหลังเมื่อไม่นานมานี้เอง เมื่อก่อนเราจะเล่นสาดน้ำกันก็ใน วันว่าง ซึ่งบ้านเราถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ โดยกำหนดเอาวันแรม 1 ค่ำ เดือน 5 เป็นวันว่างหรือวันขึ้นปีใหม่ ก็ตกราวๆ กลางเดือนเมษายน ปีไหนเดือน 8 สองหนก็ว่างในเดือน 6 ส่วนมากแต่ละหมู่บ้าน ว่างไม่ตรงกัน เช่น บ้านเราว่างวันนี้ ถัดไป อีกหมู่บ้านว่างพรุ่งนี้ อีกหมู่บ้านว่างมะรืนนี้ มันก็ดีตรงที่จะได้ไปทำบุญกันหลายๆ บ้าน โดยเฉพาะคนที่มิญาตืออยู่ต่างบ้านก็จะได้ไปมาหาสู่กัน”

พ่ออธิบาย

“ที่ว่า ‘วันว่าง’ นะ หมายความว่ายังงัยอะ” แสงถาม

“เดี๋ยว...เดี๋ยว” พ่อบอก “เอาอย่างนี้นะ ก่อนถึงวันว่างนี้นะ ทุกบ้านจะต้องจัดเตรียมเสปียงข้าวปลาอาหารไว้ให้พร้อม ข้าวกล้าในนาจะต้องเก็บเกี่ยวขึ้นยุ้งเสร็จสิ้นแล้ว ชาวบ้านคนอื่นๆ มีสิทธิ์จะปล่อยวัวควายของตนออกหากินในกลางทุ่งได้ ชาวบ้านคนใดยังเกี่ยวข้าวไม่เสร็จ ต้องดูแลควายหรือป้องกันการเหยียบย่ำของวัวควายเอาเอง ด้วยสมัยก่อนวัวควายมันมากจริงๆ แต่ส่วนมากเขาก็มักจะทำงานในนาจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว”

“เป็นสิ่งที่รู้ๆ กันทุกบ้าน ใช่มั้ยคะ” จอมซัก

“ใช่...” พ่อรับคำ “ทีนี้พองานอื่นเสร็จแล้ว ก็มาถึงเรื่อง การทำความสะอาดบ้านเรือน ขยะมูลฝอยจะถูกกำจัด เครื่องมือจะถูกเก็บเข้าที่เข้าทางให้เรียบร้อย หมายความว่า พอถึง ‘วันว่าง’ ก็จะว่างกันจริงๆ จะไม่มีใครทำงานอะไรเลย ในวันนี้ เช่น จะไม่มีใครซ่อมข้าว สีสข้าว หรือแม้แต่หาผักหา ปลา สากตำข้าวก็จะถูกนำมามัดรวมกัน แช่ไว้ในครก เหน้า ใส่ไว้ เรียกว่า *แช่ครกแช่สาก* หมายความว่า จะไม่มีการซ่อม สารเกิดขึ้น”

พ่อหยุดพูดแล้วล้วงเอายาเส้นขึ้นมามวนสูบกับใบจาก ฟันคว้นโขมง จุกมองแล้วก็ไม่เห็นว่ามันจะอร่อยตรงไหน นอกจากเหม็นคว้นบุหรี่

“ในวันว่างนี่นะ เด็กๆ จะเที่ยวปีนปายต้นไม้หรือขึ้น ที่สูงไม่ได้เป็นอันขาด เพราะถือว่าเป็นวันว่างจริงๆ ว่างหมด แม้แต่รุกขเทวดาที่รักษาต้นไม้ก็ไม่มีรักษา เพราะกลัวว่าจะ พลัดตกลงมาในวันนี้ ลูกเล็กเด็กแดงตลอดถึงผู้ใหญ่จะใส่ เสื้อผ้าใหม่ๆ สวยๆ เพราะถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ ต้องใช้ของ ใหม่ ใครไม่มีเสื้อผ้าสวยๆ ก็ถือว่าน้อยหน้าคนอื่น ซึ่งก็ว่ากันไป ตามกำลังฐานะของแต่ละคน” พ่ออธิบาย

“แล้วในวันว่าง เขาทำอะไรกันบ้างล่ะคะ สมัยพ่อยัง เด็กๆ นะ” จุกถาม

“อ้อ มันไม่ค่อยเหมือนกันหรอก ทางบ้านที่ยังไม่มีวัด เขาก็นัดกันไปทำบุญ หรือไปว่างกันที่ไหนก็ได้ เช่น บ้านไหน

มีลำคลองสายใหญ่ เขาก็ไปว่างกันที่คลองที่ว่า นิมนต์พระไปด้วยแล้วก็เอาข้าวปลาอาหารไปถวายพระ เสร็จแล้วชาวบ้านก็จะล้อมวงกินข้าวกินปลาด้วยกัน” พ่อว่า

“น่าสนุกนะลูกนะ” เปี้ยกพูด

“อือม...” พ่อพยักหน้า แล้วพูดต่อ “อย่างบ้านเราในตอนข้ายังเด็กๆ ก็มักจะไปว่างกันที่ป่าช้าโน้น ทุกคนจะมุ่งไปทำบุญกันที่ป่าช้า ในการนี้จะมีการชักพระหรือลากพระไปด้วย โดยจะลากจากวัดไปยังป่าช้า ก็บ้านเราวัดกับป่าช้าอยู่ใกล้กันพอสมควรอยู่ มันก็แบบเดียวกับการลากพระหรือชักพระในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 นั้นแหละ แต่พิธีเล็กกว่าและทำกันส่วนน้อย เท่าที่เห็นๆ ก็บ้านเราหนึ่งแห่งหนึ่ง เมื่อลากพระไปป่าช้าแล้ว ที่ทำเหมือนๆ กันทุกแห่งก็คือ ชาวบ้านจะจัดข้าวปลาอาหารเลี้ยงพระ มีขนมอย่างหนึ่งที่คนบ้านเรามักจะทำเตรียมไปด้วยเสมอ เรียกว่า เป็นธรรมเนียมของคนบ้านเรา ใครรู้บ้างว่าขนมอะไร” พ่อมองหน้าเด็กๆ ที่ละคนเด็กๆ ทำท่านึก แต่ไม่มีใครคิดออก

แม่ถือขามใส่ขนมอะไรอย่างหนึ่งออกมาจากครัว

“ใครทายถูก เดี่ยวจะให้กินขนม” แม่ว่ายิ้มๆ

“ผมรู้แล้ว” แสงโพล่งออกมา “ยาหนม นั่นเอง”

“ใช่แล้ว...ไอ้หลานชาย” แม่วางขามยาหนมหรือ

กะละแมลงบนแคร่ “เอาเลยกินกันตามสบาย มีเยอะเยอะเลย”

เด็กๆ เคี้ยวยาหนมหรือกะละแมกันหนึบหนับ ขณะพ่อเริ่มพูดต่อ

“ที่ป่าช้าในวันว่างจะสะอาดสะอ้านทีเดียว โดยเฉพาะตาม บัว (ที่เก็บกระดูกของคนตาย ก่อด้วยปูนเป็นรูปเหมือนเจดีย์อันเล็กๆ) พวกลูกหลานผู้ตายจะทำความสะอาดสะอ้าน ถากถางหญ้าและประดับประดาด้วยดอกไม้อันสวยงาม ไม่เหมือนวันอื่นที่ป่าช้าอาจจะรกหน้อย ที่นี้พอเลี้ยงพระเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จะล้อมวงเลี้ยงดูกันอย่างสนุกสนาน จนบ่ายก็จะมีนิมนต์พระบังสุกุลกระดูกญาติ เช่น ปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้ว การบังสุกุลนี้อาจไม่จำกัดแค่ญาติพี่น้อง แต่จะตลอดไปจนถึงสรรพสัตว์ทั่วไปด้วย บางรายที่หาอัฐิหรือกระดูกไม่พบ ก็อาจจะเขียนชื่อผู้รู้จักมาตั้งไว้เป็นประธาน กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้ก็เสร็จ บางแห่งญาติพี่น้องก็มาชุมนุมกันในวันนี้ จะนำน้ำอบน้ำหอมไปประพรมตามบัวด้วย” พ่อหยุดพูด พลงยกน้ำในแก้วขึ้นดื่ม

เด็กๆ เอร็ดอ่อยกับยาหนมฝีมือแม่ของจุก จึงยังตั้งหน้าตั้งตาเคียวกันไม่ยอมหยุดปาก

“อยากฟังต่อรีเปล่านั้น...รู้สิยาหนมจะได้รับความสนใจว่าเรื่องเล่าเสียแล้วสิ” พ่อว่ายิ้มๆ

“อยากฟังซะ พวกเรากำลังเพลิน” จอมตอบ

“เพลินทั้งขนม ทั้งเรื่องเล่า” แสงต่ออย่างรู้ทัน

พ่อจึงเริ่มเล่าต่อ

“ที่นี่...หลังจากนั้นชาวบ้านจะร่วมสงฆ์น้ำพระพุทธรูป และรดน้ำญาติผู้ใหญ่ อันเป็นการแสดงความกตเวทิต่อผู้มีพระคุณแล้วก็เล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน จนเย็นก็จะ

ช่วยกันลากเรือพระกลับวัด ระหว่างทางก็เล่นสาดน้ำกัน
เรื่อยๆ จนถึงวัด บางหมู่บ้านมีการวางในที่ที่ไม่ใช่วัดหรือป่าช้า
จะมีการบันเทิง เช่น ชนวัว หรือชนไก่ เล่นสบบักกันจนเย็น
ตอนกลางคืนที่วัดมักมีงาน มีมหรสพที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของบ้าน
เราคือ มโนราห์และหนังตะลุง”

“แปลกนะพี่ ที่อื่นๆ วันสงกรานต์ เขาปล่อยนกปล่อย
ปลาเอานูญ ถือว่าได้ช่วยชีวิตสัตว์ แต่บ้านเรากลับเอาสัตว์มา
ชนกัน เป็นบาปเป็นกรรมเปล่าๆ” แม่เอ่ยขึ้นบ้าง เมื่อเห็นพ่อ
มวนบุหรี่มวนใหม่

“ใช่...บ้านเรา บางทีการพนันมันจะมาก่อนความ
ถูกต้อง ชั่วดี โดยเฉพาะสมัยก่อน ในวันว่าง การพนันอะไร
ก็เล่นไปเถิดตำรวจไม่มีจับ” พ่อบอก

“สะบ้า นี่ไม่ค่อยเห็นใครเล่นกันเลยนะพ่อ ตอนนี่”
จุกแสดงความคิดเห็น

“ใช่...มันเป็นการเล่นที่ยุ่งยาก ต้องมีลานกว้างๆ มีลูก
สะบ้า แล้วคนเล่นก็ต้องยิงสะบ้าเป็นด้วย จึงจะสนุก” พ่อ
ตอบ

“อย่างไรก็ตาม วันว่างบ้านเรา ก็เป็นวันที่ชาวบ้านได้
แสดงถึงความสามัคคีพร้อมเพรียง เป็นวันที่เราได้มีโอกาส
ระลึกถึงบรรพบุรุษของเราที่ล่วงลับไปแล้ว และเป็นวันที่สัตว์
เดรัจฉานจะได้รับความเมตตาจากภูนาจากมนุษย์ เพราะวันนี้
เขาห้ามฆ่าสัตว์ทุกชนิด นอกจากนี้ก็เป็นวันของความร่าเริง
แจ่มใส และความมีน้ำใจอันดีงามของชาวบ้านที่ปฏิบัติต่อกัน

เพื่อต้อนรับปีใหม่ที่มาถึง...นี่ละคือเรื่องของวันว่างหรือวันขึ้นปีใหม่ของคนบ้านเรา เป็นไงน่าเมื่อใช้ใหม่” พ่อหันมาถามเด็กๆ

“น่าสนใจมากซะ...น่าเสียดายที่พวกเราไม่มีโอกาสได้พบได้เห็นอย่างนั้นบ้าง” จอมพูดยอย่างจริงจัง

“นั่นสิ ทุกวันนี้อะไรๆ ที่ดูมันดี มันมีค่า แสดงถึงความ เป็นไทย ดูมันจะเลื่อนๆ ไปทุกที” พ่อว่า “อย่างเรื่องวันว่างที่ ข้าเล่าให้พวกเอ็งฟังนี่จะมีให้เห็นบ้างที่บ้านนอกไกลๆ ออกไป แต่ก็ทำท่าว่าจะเลื่อนหายไปทุกที”

“แต่ทุกสิ่งที่ลุงเล่าให้พวกเราฟังวันนี้ จะไม่เลื่อนหายไปจากความทรงจำของพวกเราแน่ๆ เลยฮะ...รู้สึกวันนี้ได้ฟัง เรื่องที่มีประโยชน์มากมาย ว่างๆ พวกเราค่อยมาหาลุงอีก นะครับ” แสงบอก

“เอาซี ตามสบายเลยไอ้หลานชาย ข้ายินดีเสมอ” พ่อ ของจุกรับคำ

“วันนี้พวกเรากลับก่อนครับ...คำมากแล้ว เดี่ยวที่บ้านจะ คอย อ้อ ขอบพระคุณมากครับ สำหรับยาหมวกที่แสนอร่อย”

จอม เปี้ยก และแสง ยกมือไหว้พ่อและแม่ของจุก พร้อมๆ กันแล้วแยกย้ายกันกลับไปยังบ้านเรือนของตนใน ละแวกนั้น

ลูกไม้พื้นบ้าน

บ่ายวันหนึ่งของวันในฤดูร้อน

จุกกับเปี้ยกนั่งคุยกันอยู่ใต้ร่มไม้หน้าบ้าน จู๋ๆ บาวไซ-
ตุดญาตืออาสุโสของจุกก็ไหล่น้ำมา พลังตะโกนโหวกเหวก

“พวกเอ็งทำอะไรกันอยู่ ร้อนๆ อย่างนี้ ไปในวัดกับข้า
ดีกว่า...เอาผ้าขาวม้าไปด้วยคนละผืน” บาวไซตุดบอก แล้ว
ออกเดิน

สองสหายไม่รอช้า จวยได้ผ้าขาวม้าคลุมหัว วิ่งตาม
บาวไซตุดไปบนถนนลูกรัง ลักพักพอพ้นบริเวณหมู่บ้าน ทั้ง
สามก็ก้าวเข้าไปในอาณาเขตวัด ซึ่งร่มครึ้มไปด้วยพันธุ์ไม้
หลายชนิด โรงธรรมหรือศาลาการเปรียญหลังเก่าคร่ำคร่าที่
เด็กๆ เคยมาเวียนเทียนในวันเพ็ญเดือน 3 เดือน 6 และ
เดือน 8 ตั้งเด่นอยู่ใกล้ๆ กับกุฏิหลังใหญ่และหลังเล็กที่
เรียงรายอยู่เป็นแถวแนวริมรั้ว

“ชวนกันมาขนจานชนชามรีไ้ ใ้ใครม้งานอะไรกันละ
พี่บาว” เปี้ยกถาม

“ไม่ใช่...ข้าชวนพวกเอ็งมาหา ‘ลูกหยี’ ” บาวไซตุดว่า
พลงซี่มือไปที่ต้นไม้ใหญ่ ซึ่งมองเห็นอย่างถนัดชัดเจนอยู่ที่
มุมหนึ่งของวัด

พ้นจากโรงธรรมไปทางด้านหลังเป็นครัว และถัดไป
ก็เป็นบริเวณกว้างที่มีไม้ผลหลายชนิดขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น
มีทั้งเงาะ ลำดาศด มะม่วงหิมพานต์ มะไฟ กระท้อน และ
ต้นหยี

“พวกเอ็งเดินไปพลงๆ ข้าจะไปนมัสการท่านเจ้าอาวาส
ก่อน จะได้ขอลูกหยีท่านด้วย” บาวไซตุดบอก แล้วตรง
เข้าไปในกุฏิหลังใหญ่

สองสหายมุ่งตรงไปยังต้นหยีต้นใหญ่ ซึ่งอยู่ใกล้ๆ
กับโรงครัว

“ดูซิ...ลูกสุกดำเต็มต้นเลย” เปี้ยกซี่มือให้จุกดูลูกหยี
ซึ่งสุกดำอยู่บนต้น ทั้งคู่แหงนคอตั้งบ่า เพราะต้นหยีสูงใหญ่
ขนาด 2 - 3 คนโอบทีเดียว

หยีเป็นไม้ป่าที่มักขึ้นอยู่ในป่าลึก กิ่งก้านสาขาเหนียว
ใบเล็ก เวลาออกผลจะเป็นช่อๆ ครั้งแรกลูกทั้งช่อเป็นสี
เขียวอ่อน ค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีเขียวแก่เมื่ออายุมากขึ้น และ
เมื่อสุกผิวนอกของเปลือกจะเป็นสีดำ ระยะสุกของลูกหยี
มักจะเป็นในหน้าร้อนระยะเดือนเมษายนถึงพฤษภาคมของ
ทุกปี

ครูหนึ่ง บาวໄຂຕຸດກໍມາສມທບ

“เป็นไง พี่บาว หลวงตาท่านว่าอย่างไรบ้าง” จุกถาม

“จะว่ายังไง ท่านก็ว่า ให้ขึ้นมาเอานะซี ระวังจะพลัดตกลงมาแข่งขาหัก” บาวໄຂຕຸດว่าอึ้งๆ “คนเฒ่าคนแก่มักพูดกันว่า เด็กวัยรุ่นสมัยนี้ไม่ค่อยเข้าวัดเข้าวา เห็นท่าจะไม่จริงเสียแล้ว ดูแต่พวกเรานี้ เข้าวัดกันไม่ได้ขาด หน้าล้างสาดก็มาทีหนึ่ง หน้าเงาก็มาทีหนึ่ง แล้วนี่ก็น้ำลูกหยีอีก...”

“ใช่...” เปี้ยกสนับสนุน “ขอเพียงแต่ให้วัดมีลูกไม้กินอย่าได้ขาด รับรองวัยรุ่นสมัยนี้ต้องเข้าวัดกันมิได้ขาดเหมือนกัน”

ทั้งสามหัวเราะขึ้นพร้อมๆ กัน

บาวໄຂຕຸດเงยหน้าขึ้นมองต้นหยีแล้วว่า

“โอ้โฮ ทำไมมันถึงได้สูงอย่างนี้ ยังดีที่มีคนพาดพะองไว้ไม่นั่งอดแน่ๆ เอาละ ข้าจะปีนขึ้นไป จุก...เอ็งคอยส่งไม้สอยให้ข้าด้วย แล้วพอข้าสอยลงมาพวกเอ็งก็ช่วยกันเก็บ”

บาวໄຂຕຸດคาดเข็มขัดกางเกงให้ทะมัดทะแมง แล้วไต่เตี้ยขึ้นไปตามพะอง พอขึ้นไปสูงถึงตรงกลางต้น จุกก็ส่งไม้สอยให้บาวໄຂຕຸດ

“กิ่งทางนี้พี่บาว ลูกตกจังเลย” เปี้ยกชี้มือ

บาวໄຂຕຸດใช้ไม้สอยลูกหยีตรงปลายกิ่งด้านที่เปี้ยกบอก ลูกหยีจะมีลักษณะเป็นช่อๆ ช่อหนึ่งมีหลายสิบลูก เมื่อสอยได้แล้วก็ทิ้งช่อให้ร่วงลงมายังพื้นดิน สองสหายช่วย

กันรวบรวมไว้ ต่างเก็บไปพลงกินไปพลง ลูกหมีแต่ละลูก เป็นรูปไข่ขนาดเท่าปลายนิ้วนาง ที่สุดเต็มที่เปลือกนอกจะ บางมากและเป็นสีดำ เมื่อจุกบีเปลือกออก เนื้อในจะเป็นสี ส้ม เมื่อเด็กชายเอาเข้าปาก เนื้อลูกหมีจะยุ่ยและมีรสเปรี้ยว น่ากิน ครูหนึ่งจุกก็คายเอาเมล็ดในออกมา

“กินอร่อยดี แต่ต้องระวังก้างเม็ดมันนะเปี้ยก” จุก บอกเมื่อหันไปเห็นเพื่อนกำลังเอาลูกหมีใส่เข้าปากไม่ได้หยุด

“เอ็งก็เออะ ว่าแต่ข้า” เปี้ยกยิ้ม แล้วเงยหน้าขึ้นถาม บาวไซตุต “นี่พี่บาว ข้าเคยเห็นลูกหมีฉาบน้ำตาลวางขายใน ตลาด เขายังไงกันนะ”

“อ้อ ตอนแรกเขาก็ทำอย่างนี้แหละ มาสอยไปจากต้น แล้วก็ปลิดลูกหมีออกจากช่อ นำไปเกลี่ยลงบนเสื่อเพื่อตาก แดด ตากจนกระทั่งเปลือกลูกหมีแห้งกรอบ ก็เอามาใส่ กระสอบผ้า ฟาดเบาๆ เพื่อให้เปลือกสีดำของลูกหมีหลุดออก แล้วนำมาผัดด้วยกระดัง เปลือกลูกหมีจะหลุดออกอย่าง ง่ายดาย ลูกใดที่ยังมีเปลือกติดอยู่ก็ใช้ไม้เคาะออกจน สะอาด เมื่อสะอาดเรียบร้อยแล้ว ก็จัดการนำลูกหมีที่เอา เปลือกออกแล้วไปตากจนแห้งสนิท จึงรวบรวมใส่บับปิดฝา ให้แน่นหนา เพื่อส่งขายหรือทำเป็นของกินอย่างอื่นต่อไป” บาวไซตุตอธิบาย

“เขาเอาลูกหมีที่เขาเปลือกออกแล้วไปทำอะไรบ้างล่ะ พี่บาว” จุกถามด้วยความอยากรู้

“อัยยะอะเยะ” บาวไซตุตว่า “ก็ที่เอ็งเห็นเขาขายใน

งานวัด เช่นลูกหยีฉาบน้ำตาล ลูกหยีกวน รวมทั้งลูกหยีเผ็ด
ไอ้ที่ว่านี่นะ ราคามันแพงมากนะ...ข้าเห็นขายกันอยู่ตาม
สถานีรถไฟ”

“เขานิยมซื้อไปเป็นของฝากคนบ้านอื่น ไซ้ไหมพีบาว”
เปี้ยกถามขึ้นบ้าง

“ไซ้...เพราะลูกหยีมันมีเฉพาะแถวบ้านเราเท่านั้น แล้ว
ก็เป็นของกินที่ขึ้นหน้าขึ้นตามาก ทีนี้ เพราะมันขายดีอย่างนี้
แหละ พ่อค้าหัวใสบางคนก็เลยเอาเปรียบผู้ซื้อ คือแทนที่จะ
ใช้ลูกหยีแท้ๆ ทำลูกหยีกวน กลับปนส้มมะขามเปี้ยกไป
ด้วย เพราะจะได้กำไรมากขึ้น” บาวไซ้ตุดบอก

“ไม่ไหวจริงๆ พวกพ่อค้าเห็นแก่ได้พวกนี้ ว่าแต่ผู้ซื้อ
เขาไม่รู้ไซ้ไหมพีบาว ว่าอันไหนของแท้ อันไหนของปลอม”

“ไซ้...ส่วนใหญ่เขาไม่รู้ดอกว่า ของปนหรือของแท้
เว้นแต่ผู้ที่เคยชินกับรสลูกหยี เช่นพวกเราในแหละ” บาวไซ้ตุด
ว่ายิ้มๆ

“นั่นแน่ ว่าเข้าไปนั่นเลย” จุกเย้า ทำให้ทั้งสามหัวเราะ
ขึ้นพร้อมๆ กัน

บาวไซ้ตุดสอยลูกหยีได้จนพอตามความต้องการแล้ว
ก็ลงจากต้นหยี จุกกับเปี้ยกเก็บลูกหยีใส่ผ้าขาวม้า เด็กชาย
เอาชายผ้ามาผูกทำเป็นสะพายได้คนละสองสะพาย พอจะ
แจกจ่ายกันกินได้หลายบ้าน

ก่อนกลับทั้งสามไม่ลืมกล่าวขอบพระคุณท่านเจ้า
อาวาสที่มักเอื้อเฟื้อผลหมากรากไม้แก่เด็กๆ เสมอ

“นอกจากตันหยีตันเดียวในวัดนี้แล้ว มีที่ไหนอีกบ้าง พี่บาว” จุกถามบาวไซตุต ขณะย่าเท้าไปตามถนนลูกรังเพื่อกลับบ้าน

“ที่จริง ตันลูกหยีเป็นไม้ป่า แต่ในป่าหรือแถวบ้านเราไม่ค่อยเห็นแล้ว” บาวไซตุตว่า “โชคดีที่เหลืออยู่ในวัดอีกต้นหนึ่งเราเลยได้กินกัน”

“ทำไมล่ะ” จุกสงสัย

“ก็แก่นของไม้หยีนะซี เป็นแก่นไม้แข็งสีดำที่สวยงามเหมาะสำหรับทำเป็นเครื่องประดับบ้าน เช่น ตู้ โต๊ะ เติง มันเป็นไม้หายากไม่แพ้มันไม้มะค่า ที่คนมีเงินใช้ทำเครื่องเรือน ตันหยีจึงถูกโค่น ถูกตัดเอาไป จนไม่เหลือเลยสักต้นนี้แหละข้าถึงว่าโชคดีที่มีเหลืออยู่ในวัดอีกต้นหนึ่ง ไม่มีใครกล้าตัด เราเลยได้กินลูกของมัน” บาวไซตุตบอก

“ใช้ไม่ได้เลยคนบ้านเรา ไม่มีค่าอย่างนี้ น่าจะเหลือไว้บ้าง นี่ช่วยกันโค่นๆ จนลูกหลานแทบจะไม่รู้จักแล้ว” เปี้ยกว่า

“ใช่...เห็นแก่ตัวกันจริงๆ” จุกพลอยผสมโรง

“ก็ทุกคนนั่นแหละ ใครไม่เชื่อกลับไปดูได้ที่บ้าน พ่อเอ็งทั้งสองคนก็ตัดไม้หยีไปเหมือนกัน” บาวไซตุตบอก

“แต่ที่บ้านข้า ไม่เห็นมีโต๊ะ ตู้ หรือเตียงที่ทำจากไม้หยีเลยนี่นา พี่บาว” จุกท้วง

“ใช่...บ้านข้าก็เหมือนกัน ต้องนอนแคร่ไม้ไผ่กันทุกคนเลย” เปี้ยกสนับสนุน

“ไม่ใช่...ข้าไม่ได้หมายความว่า พ่อของเอ็งจะเอาไม้
หยีไปทำตุ้ เตียง หรือโต๊ะ เหมือนเศรษฐีมีเงินในตลาด”
บาวไซตุดว่า

“ถ้าจั้น พ่อข้ากับพ่อไ้เปี้ยกเอาไม้หยีไปทำอะไรละ
พี่บาว” จุกสงสัย

“ก็เอาไปทำด้ามลูกขวานไง ถ้าไม่เชื่อลองไปดูได้เลย
เกือบทุกบ้านทำด้ามลูกขวานด้วยแก่นไม้หยีกันทั้งนั้น
เพราะมันเหมาะมือดี น้ำหนักด้าม น้ำหนักลูกขวาน มันถ่วง
กันได้เหมาะมือ” บาวไซตุดบอก

ลูกขวาน ที่บาวไซตุดหมายถึง คือขวานขนาดเล็กที่
ชาวชนบทภาคใต้นิยมพกติดตัวไปไหนมาไหนเสมอ เพื่อไว้
ป้องกันตัวอันเป็นคตินิยมที่มีมาแต่โบราณ

“อ้อ...ยังงี้นี่เอง” จุกร้อง “ถ้าจั้น ลูกขวานของพี่บาว
ด้ามก็ทำด้วยไม้หยีเหมือนกันใช่ไหมล่ะ”

“ใช่ ข้าไม่ได้เถียง หรือเอ็งอยากชิมลูกขวานด้ามแก่น
ไม้หยีของข้า” บาวไซตุดว่ายิ้มๆ

“ไม่หรอก” จุกว่า แล้วกระโดดไปห่างๆ “ข้าขอชิม
ลูกหยีดีกว่า”

แล้วจุกก็จัดลูกหยีออกมาจากสะพาย แบ่งกันกินกับ
เปี้ยกด้วยความเอร็ดอร่อย

ความผิดของเด็กๆ

เมื่อลมร้อนมาถึง มะม่วงหิมพานต์ของปู่สีพุดที่ขึ้น
เป็นทิวแถวอยู่ตามรั้วสวน ก็สุกเหลืองอร่ามและแดง
สะพรั่งอยู่เป็นช่อ เป็นพวง ยามลมกรูเกรียวมาฉันทักกวัด
ไกวไปตามแรงลม โยนไป โยนมา ล่อน้ำลายของเด็กๆ สอ
ออกมาด้วยความอยากกินเป็นที่สุด

ทุกเช้าปู่สีพุดของแสงจะออกมาเดินตรวจตราดูตาม
รั้วสวน และแหงนมองดูมะม่วงหิมพานต์เหล่านั้นอย่าง
ชื่นชม เด็กๆ คิดว่า แกลงหวังว่ามันคงจะได้มีโอกาสสุก
เต็มที่และเนื้อคงหวานฉ่ำ เหมาะสำหรับจิ้มน้ำพริก เป็นผัก
เหนาะกินกับข้าว หรือไม่ก็เอามาแกงเลียง ชดน้ำแกงให้
เหนื่อแตกซิกๆ สบายใจไปเลย

สายหน่อย ปู่สีพุดก็จะเอาจอบออกมาดายหญ้าใน
ละเวกสวน แล้วก็ปลุกผักปลุกหญ้าไปตามเรื่อง เทียงก็เข้า

กระพือม จนเวลาเย็นแก่จึงจะออกมาตายหญ้าและรดน้ำ
ผักอีกจนเย็นย่ำ

กิจวัตรประจำวันเหล่านี้ของปู่สีพูด อยู่ในสายตาของ
เด็กๆ ทุกกระยะ ที่จริงนานมาแล้วที่เด็กๆ ไม่ได้สนใจปู่
สีพูดเลย จนเมื่อมะม่วงหิมพานต์ของปู่สีพูดเริ่มสุกเต็มต้น
นี้แหละ เด็กๆ จึงหันมาสนใจชีวิตของปู่สีพูดขึ้นมาบ้าง
โดยเฉพาะแสงซึ่งเป็นหลานแท้ๆ แต่นั่นแหละ แสงก็ได้แต่
ชะเง้อคอยมะม่วงหิมพานต์เหล่านั้นอยู่แต่ในระยะไกลๆ
เท่านั้น หรืออย่างมาก็ได้แต่เข้าไปเมียงๆ มองๆ อยู่ใกล้ๆ
บ้าง แต่เมื่อปู่สีพูดออกมาตายหญ้าในสวนและพบเข้า แสง
ก็จะรีบเลี้ยวออกไปเสียไกลๆ ทันที ด้วยรู้สึกว่ สายตา
ของปู่สีพูดที่มองมายังตนนั้น ช่างไม่เป็นมิตรเอาเสียเลย
และดูทำปู่จะหวงมะม่วงหิมพานต์ของปู่เามากๆ

แสงไม่รู้ตัวดอกว่ ที่จริงตนนะคิดมากไปเอง ความ
ที่ไม่ค่อยได้เข้าไปคลุกคลีกับปู่ เลยพาลคิดเลยเถิดไปอีก
ว่ ปู่เ่ะ ดูท่าทางไม่ค่อยชอบหน้าตนนัก

“ชี้เหนียวเป็นบ้า ปู่เ่ะ หัวคอก* ออกเต็มต้นอย่าง
นั้นจะเรียกให้ไปขึ้นกินสักลูกสองลูกก็ไม่มี”

แสงนึกอย่างพาลๆ และรู้สึกชิงชังปู่เ่มากยิ่งขึ้น ทั้งๆ

*หัวคอก เป็นภาษาถิ่นใต้ หมายถึงมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งแต่ละถิ่นเรียก
ไม่เหมือนกัน บางถิ่นเรียก ม่วงเล็ดล่อ บางถิ่นเรียก ยาร่วง บางถิ่นเรียก
กาหยี่ ชาวตะกั่วป่าเรียก กาหยู

ที่ปู่ก็ไม่ได้พูดหรือได้ทำอะไรให้เจ็บช้ำน้ำใจสักหน่อย

ยิ่งเวลาผ่านไป ความตกและความหอมหวานของ
มะม่วงหิมพานต์ที่กำลังสุกปลั่งที่ริมสวนของปู่สื้พูด ก็ทำลาย
ความอดทนของเด็กๆ ที่เคยได้แต่เมียงมองให้ถึงที่สุด

เที่ยงของวันในฤดูร้อนวันหนึ่ง ที่ละเมาะไม้ไม้ใกล้ไม้
ไกลกับสวนของปู่สื้พูดมากนัก สีสหายก็มาชุมนุมกันอย่าง
พริกพร้อมและการประชุมวางแผนก็เริ่มขึ้นอย่างหน้าดำ
คร่ำเครียด

“ถ้าพวกเอ็งแน่ใจ เราก็ไม่จำเป็นต้องรืออะไรอยู่อีก”
แสงเอ่ยขึ้นกับเพื่อน

“นั่นสิ หัวคอกกำลังสุกเต็มที่ โดยเฉพาะ ‘หัวคอกครึ่ง’
มันแดงปลั่งจนแทบปริ ข้าว่าเนื้อมันคงหวานฉ่ำไปเลย
นี่ๆ แล้วน้ำลายมันพานจะไหลให้ได้” จุกบอก

“เออ...พูดเฉยๆ ก็ได้วะ ไม่ต้องให้มันไหลยืดยาด
ออกมาจริงๆ” จอมดักคอกแล้วพูดต่อ “ตามที่ข้าคิดข้าว่า
ไม่มีปัญหาอะไรเพราะปู่สื้พูดก็แก่มากแล้ว ในระยะใกล้ๆ
แกคงมองไม่เห็นดอกว่าใครเป็นใคร คือข้าหมายความว่า
ในตอนที่เราเข้าไป ถ้าแกเกิดตื่นขึ้นมา แล้วออกมาเห็น
พวกเรากำลังจัดการกับหัวคอกของแก แกก็คงดูไม่ออก
ดอกว่าใครเป็นใคร แกต้องจำพวกเราไม่ได้แน่”

เปี้ยกพยักหน้าหงิกๆ หันมาทางแสง แล้วเอ่ยขึ้น

“เดี๋ยว...เดี๋ยว ข้าได้ยินมาว่าแกมี ‘ธนูคัน’ อยู่ด้วย
ใช้ไหมวะ”

“ใช่” แสงรับคำ “ธนูคันของปู่ ยิ่งได้ไกลมาก แล้วก็
ฝีมือของปู่ข้านะ เชื่อขนมกินได้ ขนาดลูกว้าวเข้ามาเพ่นพ่าน
ในสวน มันอยู่ตั้งไกล ปู่ยังยิงถูก ทำเอาลูกว้าววิ่งไม่ทันไป
เลย แล้วก็ลูกธนูของปู่ล่ะ เอ็งเอ๋ย...ดินเหนียวแข็งโป๊ก
เลย” แสงทำมือทำไม้

“ไอ้ธนูคันนี้มันเป็นยังไงวะ” จุกสงสัย เพราะไม่เคยเห็น

“ก็ธนูที่คันของมันทำด้วยไม้ไผ่ไผ่ ส่วนสายของมันก็
เป็นเส้นหวาย ตรงกลางสายมีรังสำหรับบรรจุกระสุน ถัก
ด้วยเถาวัลย์ เวลายิง มือหนึ่งก็จับคันไม้ไผ่ อีกมือหนึ่งใส่
กระสุนเข้าไปในรังแล้วก็นำวมาแรงๆ ทีนี้ก็ปล่อยกระสุนพุ่ง
ออกไป เวลายิงต้องใช้แรงมากนะ อย่างพวกเรานี้ยิงได้ไม่
ไกลหรอก แต่ปู่ข้าถ้ายิงจากบ้านมาที่ต้นหัวคลงนี้สบาย
มาก เอ็งเอ๋ย” แสงอธิบาย

“อ้อ...ก็ธนูแบบธนูลูกศร เหมือนกับในหนังทาร์ซาน
นั่นเอง ผิดกันแต่ของปู่ไอ้แสงเป็นลูกกระสุนดินเหมือนกับ
หนังสติกของพวกเรา ถ้ายิงได้ไกลยังงั้นก็แสดงว่า ถ้าปู่ไอ้
แสงตื่นขึ้นมามาก่อนที่เรา กำลังจัดการกับหัวคลงก็...” จุกทิ้งท้าย

“ตัวใครตัวมันซีเพื่อน” เปี้ยกต่อพลางหัวเราะ

“ถึงยังไง พวกเราก็ต้องเสี่ยงใช่ไหม หรือพวกเอ็ง
ไม่อยากเสี่ยง” จอมเกล้งถาม

“เฮ้ย...พูดอะไรยังงั้นวะ ไหนๆ ก็ตั้งใจกันไว้แล้ว ว่า
แต่เนี่ยเวลาเข้าไปที่ต้นหัวคลงนะ ใครเก็บได้เท่าไรก็เอาไป
เลยใช่ไหม” จุกถามพรรคพวก

“เออ...” แสงรับคำ “ใครจะเป็น ใครจะยิงด้วยหนังสติ๊ก ใครจะใช้ไม้สอยเอาก็ได้ ไม่ต้องมาแบ่งข้า ลำคัญว่าถ้าปู่ ออกมาก็ไล่ตีจนหมา แล้วค่อยไปเจอกันที่หน้ารังกลางทุ่งโน้น”

“เอ็งอย่าพูดเป็นกลางซีแสง ข้าชักเสียวๆ เสียแล้ว... ว่าไปแล้ว ถ้าเราไปขอแกตรงๆ ปู่สีพูดแกคงให้กินดอก ไม่ต้องถึงกับคิดจะไปลักของแกอย่างนี้” เปี้ยกพูดขึ้น

“ใครว่า” แสงเถียง “ปู่ข้าชี้เหนียวจะตายไป ขนาดกับ ข้ายังไม่เคยบอกให้กินสักลูก ข้าจึงได้แต่ชะง้อ เหมือนอะไรนะที่เขาวา เหมือนหมาเห่าเครื่องบิน”

เด็กๆ หัวเราะกันคิกคัก

“เดี๋ยว...เดี๋ยว ข้าถามจริงๆ เถอะ แล้วเอ็งเคยพูดกับ ปู่เอ็งบ้างหรือเปลวจะแสง” จุกถาม

“เอ...พูดซี แต่นานแล้ว” แสงอึกอัก “เอ็งก็เห็นอยู่ว่า หลังๆ นี่ข้าก็ออกมาเล่นกับพวกเอ็งทุกวัน แล้วจะเอาเวลาที่ไหนไปคุยกับปู่เล่า” เด็กชายแก้ตัว

“ไม่รู้ว่าจะบาปหรือเปล่า ขโมยของคนแก่มากินกันนี้ ข้าชักไม่ค่อยสบายใจเสียแล้วซี เห็นใครว่าตายไปจะตก นรก ไม่ได้พูดไม่ได้เกิด” เปี้ยกไม่วายกังวลใจ

“อาละ อย่ามัวพูดเล่นกันอยู่เลย” จอมรีบตัดบท “ว่าแต่เอ็งจะไปด้วยหรือเปลวจะเปี้ยก”

“ไปก็ไป” เปี้ยกรับคำอย่างไม่ค่อยสบายใจนัก

“ถ้างั้น...อย่ามัวเสียเวลากันอยู่เลย นี่ก็เที่ยงมากแล้ว ข้าว่าป่านนี้ปู่สีพูดคงหลับสบายไปแล้วละ พวกเราค่อยๆ

ลัดเลาะไปตามคันนา พอไปถึงแล้วอย่าส่งเสียงดังเป็นอันขาด พยายามใช้ความเงียบให้เป็นประโยชน์มากที่สุด แล้วข้อสำคัญอย่าปอดแตกเป็นอันขาด เดี่ยวจะเที่ยวเงอะงะๆ เกิดปฐิ่ฟุดตีนขึ้นมาแล้วจะยุ่งกันใหญ่” จอมเตือน

สามสหายพยักหน้าขึ้นพร้อมๆ กัน แล้วก็รีบลัดเลาะคืบคลานไปตามคันนา กลางแดดเปรี้ยงที่เหมือนหัวจะแตก แต่ทุกคนก็มีได้ย่อท้อ เพราะที่หมายคือริมรั้วสวนของปฐิ่ฟุดที่มองเห็นมะม่วงหิมพานต์อยู่เต็มต้น แทบว่ากิ่งจะหักลงมา นั่นแหละที่ทำให้เด็กๆ หัวใจโตคับอก เมื่อนึกถึงเนื้อมะม่วงหิมพานต์ที่หวานฉ่ำ และเมล็ดของมันที่เมื่อเอาไปหมกไฟแล้วทุบเอาเปลือกสีดำออก ส่วนที่เหลืออยู่คือเนื้อในสีขาวที่หวานมัน อร่อยอย่าบอกใครเชียวนะ

เด็กๆ เหนือท่วมตัวไปตามๆ กัน เมื่อมาถึงรั้วริมสวนของปฐิ่ฟุด ทั้งเพราะความร้อนของแสงแดดและความกลัวปนกัน

บนเนินดินคันนาซึ่งกั้นระหว่างสวนของปฐิ่ฟุดกับผืนนา ต้นมะม่วงหิมพานต์ขึ้นเรียงแถวเป็นเสมือนรั้วธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีรั้วลวดหนามกั้นระหว่างต้นมะม่วงหิมพานต์ ป้องกันสัตว์เลื้อยเข้าไปกินหรือเหยียบย่ำพืชผักในสวน

จอมค่อยๆ สะโจกหน้ามองเข้าไปในสวนก่อน เด็กชายมองไม่เห็นใครอยู่ในบริเวณนั้น นอกจากกระท่อมของปฐิ่ฟุด ภายในกระท่อมเงียบกริบ แสดงว่าเจ้าของกระท่อม

กำลังนอน จอมให้สัญญาณเพื่อนๆ

อีกสามสหายรีบผุดลุกขึ้น แล้วต่างคนต่างก็ลอดรี้วเข้าไปในสวน ตรงเข้าไปที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ต้นใหญ่ที่เรียงรายอยู่ 4-5 ต้น ต่างแยกย้ายกันปีนต้นที่ตนคิดว่าจะปลิดเอาผลของมันได้ง่ายๆ ที่สุด

‘หวัคลกครั้ง’ แสงร้องอยู่ในใจ ‘ขึ้นต้นนี้ละ’

แล้วเด็กชายก็ปีนปายขึ้นไปโดยไม่รอช้า ‘หวัคลกครั้ง’ ที่เด็กๆ เรียกกันก็คือ มะม่วงหิมพานต์ที่ให้ผลสุกปลั่งเป็นสีแดงไม่เหมือนอย่างที่ให้ผลสุกเป็นสีเหลือง ซึ่งอย่างหลังๆ เด็กๆ รู้สึกว่าจะอร่อยสู้อย่างแรกไม่ได้ อาจเป็นเพราะ ‘หวัคลกครั้ง’ หายากก็ได้ คือมีน้อยกว่าหวัคลกธรรมดา

ทั้งสี่สหายต่างรีบปลิดเอามะม่วงหิมพานต์ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเอาไปได้ ต่างรีบไล่ในกระเป๋ากางเกงบ้าง ใส่ในชายผ้าขาวม้าที่ผูกเป็นชายพกบ้าง เสียงตื้นตันเอะอะซัดดังขึ้นเรื่อยๆ เพราะต่างเพลินกับมะม่วงหิมพานต์ผลโตๆ จนลืมไปว่ามาขโมยของเขา

เอ๊ยดๆ...ครืน...

เสียงกิ่งมะม่วงหิมพานต์กิ่งใหญ่กิ่งหนึ่งหัก

“เฮ้ย เป็นอะไรไปหรือเปล่า” จูกร้องถามแสงที่ห้อยต่องแต่งอยู่บนกิ่งสูง เนื่องจากกิ่งต่ำที่เด็กชายเหยียบไว้หักลงมา

“อย่าปีนออกไปปลายกิ่งนั่นซี” จอมตะโกนออกมา

ด้วยความเป็นห่วงเพื่อน “เดี๋ยวก็ได้ตกลมาแข่งขาหักหรือ”

ปราด...ปราด...โป๊ก

มีเสียงหนึ่งดังมา เด็กๆ หูผึ่งทันที ต่างรีบมองไปยังที่มาของเสียง ปุสียุดออกมาในหน้าถ่มมึงทิ้งอยู่ที่หน้ากระท่อมตั้งแต่เมื่อใดไม่มีใครรู้ แกเอามือป้องแดดมองมายังต้นมะม่วงหิมพานต์ที่เด็กๆ นั่งอยู่บนต้น แล้วก็นำธนูดินปล่อยลูกกระสุนตรงมายังกลุ่มเด็กๆ ยังกะท่าฝนเสียงกระสุนดินถูกใบมะม่วงหิมพานต์ดังปราดๆ พอถูกต้นหรือกิ่งของมันก็ดังโป๊ก...โป๊ก จนเด็กๆ ชนหัวลุก

“เฮ้ย...ปุสียุดออกมาแล้ว เร็วเข้าเถอะ” เปี้ยกร้อง

ต่างตาลีตาเหลือก กระโจนลงมาจากต้นมะม่วงหิมพานต์แทบว่าจะแข่งขาหัก มะม่วงหิมพานต์หล่นเกลื่อนกลาด แล้วก็รีบมุดหัวลอดหนามออกมาสู่ทุ่งนา ออกวิ่งตรงไปยังชนาร้างเพิงพักของชาวนาที่กลางทุ่งอย่างไม่คิดชีวิต กระนั้นเด็กๆ ก็ยังได้ยินเสียงลูกธนูคันที่พุ่งเสียดอากาศหวีดหวิวมาตกข้างๆ ตัว ดีที่ไม่ถูกหัวใครเข้า

เมื่อมาถึงชนาร้าง ต่างก็หอบชีโครงบานไปตามๆ กันเหนื่อยจนแทบว่าจะขาดใจ ไม่มีใครมีกะจิตกะใจจะพูดอะไรนอกจากนั่งมองตากันปริบๆ มะม่วงหิมพานต์ที่ใส่ชายพกไว้ หล่นหายหมดแล้วที่ได้ต้นของมัน เหลืออยู่บ้างก็ที่เด็กๆ ใส่ไว้ในกระเป๋ากางเกง แต่ที่เหลือมาก็แทบไม่มีชิ้นดี เพราะมันซ้าจนมีน้ำไหลเยิ้มออกมาจากกระเป๋ากางเกง

ยังเย็นไม่มากนัก แสงเดินผ่านสวนของปู่สีพุดอย่าง
ทำใจดีลึ่ลือ และขณะที่กำลังจะเข้าบ้าน เด็กชายก็ได้ยิน
เสียงทัก

“แสง...มานี่ซิ”

ปู่สีพุดนั่นเอง กำลังตายหญาอยู่เหมือนเช่นทุกวัน

“มีอะไรเธอปู่” แสงถามเสียงลั่นๆ เพราะไม่รู้ปู่จะ
มาไม่ไหน

“ปู่มีอะไรจะบอกเอ็ง” ปู่สีพุดพูดซ้ำๆ พลางหยุด
ตายหญา “เมื่อตอนเที่ยงนี่เอง มีไอ้เด็กเกเรมาจากไหนก็
ไม่รู้ มันมาขโมยลูกหัวคอกของปู่ ปู่ตื่นขึ้นมามันก็หนีกัน
ไปหมด ทั้งหัวคอกไว้เกลื่อนกลาดเลย เอ็งชอบกินหรือ
เปล่านั้น ถ้าชอบก็เอาไปกินสิ อยู่ในกระท่อมนั่นแหละ
ปู่เก็บได้สักตะกร้าได้มั้ง เอาไปกินเถอะ แบ่งให้เพื่อนๆ
ของเอ็งบ้างก็ดี”

“ครับ ปู่” แสงรับคำ เดินคอดกเข้าไปใกล้ๆ ไม่กล้า
สบตาปู่

“ไอ้หลานชาย วันหลังเวลาว่างๆ เอ็งช่วยไปเฝ้า
หัวคอกให้ปู่บ้างนะ ไม่งั้นไอ้พวกเด็กเกเรก็มาขโมยไปกิน
เล่นกันหมด อย่าลืมเสียละ...ช่วยดูๆ แทนปู่บ้าง ปู่ดูคน
เดียวไม่ทันหรอก อ้อ...ว่างๆ จะชวนเพื่อนๆ เอ็งขึ้นไปกิน
กันก็ได้ นี่ ระวังอย่าให้พลัดตกลงมาก็แล้วกัน” ปู่ว่าแล้วก็
ก้มหน้าก้มตาตายหญาต่อไป

แสงจากปู่สีพุดมาด้วยความไม่สบายใจเลย เมื่อนึกถึง

ความผิดของตนและเพื่อนๆ

‘ยกโทษให้ผมและเพื่อนๆ ด้วยเถอะปู่ ที่จริงปู่ก็ไม่ได้
ชี้เหนียวอะไรสักหน่อย ยังเมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
ลูกหลานของตน รวมทั้งเพื่อนๆ พวกนั้นด้วย’

เด็กชายนึกในใจ ทั้งรู้สึกรักและสงสารปู่ขึ้นมาอย่าง
ไม่เคยเป็นมาก่อน

ยอนรูกบ

ซังข้าวแห้งกรอบทัບถมกันอยู่ในบั้งนา พุงนาตุลิลิ้ว
มองเห็นคันนาเป็นแถวแนวเหยียดยาวไปจดป่าละเมาะอีก
ด้าน พุงนามีแต่สีเหลืองของหญ้าแห้ง และสีน้ำตาลของลำต้น
ตาลที่ขึ้นโตเต๋อยู่เป็นหย่อมๆ

สองสหายเดินทอดน่องไปบนคันนาอย่างไม่ทุกข์ไม่
ร้อน แดดยังไม่ร้อนนักด้วยเป็นเวลาพอเริ่มสาย ที่หมายของ
เด็กชายคือชายทุ่งริมป่าละเมาะ

“ไม่รู้เมื่อไหร่ฝนจะลงมาสักท่า” จุกเอ่ยขึ้นขณะเดินเตะ
ก้อนดินไปพลาง

“นั่นซิ แล้งจนวัวไม่มีหญ้าจะกินกันแล้ว” แสงเห็นด้วย

“ถ้าลงมาสักท่าสองท่า เอ็งเอ๋ย...กลางคืนคงได้

‘โหละกบ’* กันสนุกไปเลย” จุกว่า แล้วขยับเรียวไผ่ไผ่ในมือ เป็นท่าแหงกบ

“ข้าก็คิดอยู่เหมือนกัน ฝนบ้านเรานี้ก็แปลก ไม่เคย แล้งนานๆ อย่างนี้สักที” แสงพุดแล้วแหงนมองดูท้องฟ้าที่ ไม่มีก้อนเมฆลอยมาสักก้อน

“ว่าแต่ ไผ่ที่เราจะไปยอนหรือแยงกบกันนี้ เอ็งแน่ใจรี ว่าไม่เสียเที่ยวฮิ แสง” จุกถามอย่างไม่แน่ใจนัก

“ข้ารับรอง ก็พ่อข้าเคยทำให้ข้าดูแล้วว่า วันก่อนได้ กบไปตั้งพวงเบ้อเริ่ม” แสงตอบอย่างมั่นใจ พลังฉายเรียว ไผ่มาจากมือของจุก แล้วอธิบาย

“นี่ไง พอเราเอาเรียวไผ่แยงหรือยอนลงไปในรูที่มีกบ ตาเบ็ดทั้ง 4 ตา ที่เรามัดเอาไว้ตรงปลายเรียวไผ่ก็จะเกี่ยวเอา ตัวกบออกมา เห็นไหมง่ายนิดเดียว”

“ใช่...” จุกรับคำแล้วว่าอึ้งๆ “ง่ายนิดเดียว ก็ยากมาก นะซี”

แสงหัวเราะ “เถอะน่า...เดี๋ยวก็รู้”

ไผ่แยงกบหรือยอนกบ เป็นเรียวไผ่ขนาดปลายนิ้วก้อย ของเด็กชาย มันอ่อนลู่ไปมาได้ เหมาะสำหรับยอนลงไปในรู ที่อาจคดไปเคี้ยวมา เด็กๆ อาจไม่ใช่เรียวไผ่ก็ได้ คือใช้ไม้อัน เล็กๆ ที่อ่อนลู่โค้งไปโค้งมาได้ ไม่หักง่าย เช่น ไม้กระดุกโก

*โหละกบ อ่านว่า โหละ - กบ เป็นภาษาถิ่นใต้ หมายถึงการส่องไฟตีกบหรือ แหงกบในตอนกลางคืน

ขนาดของไม้ยาวประมาณ 1 วา ที่สำคัญคือตรงปลายไม้
เด็กๆ จะเอาตาเบ็ดจำนวน 4 ตามามัดไว้เป็น 4 แฉก เพื่อให้
ตาเบ็ดเกี่ยวส่วนหนึ่งส่วนใดของกบออกมาจากรู

พักใหญ่ สองสหายต่างก็มาถึงคันนาตรงริมป่าละเมาะ
ซึ่งตามบึงนาบริเวณนี้มีกบชุกชุมทีเดียว

“เราลงมือหากันแถวนี้แหละ” แสงบอกจุก

“ไม่แน่ใจสักครู่ก่อนหรือ” จุกว่าแล้วทรุดลงนั่งบนคันนา

“อย่าเลย ยิ่งช้าอยู่ก็ยิ่งร้อน เห็นไหมดวงอาทิตย์โผล่
พ้นยอดเขาสูงมาแล้ว” แสงชี้มือไปยังดวงอาทิตย์

“เดี๋ยว...เดี๋ยว ว่าแต่เราจะรู้ยังไงล่ะว่า รูไหนเป็นรูกบ
แล้วรูไหนไม่ใช่” จุกยังสงสัย

“เออน่า เอ็งคอยจับกบก็แล้วกัน ข้าจะแย่งรูมันเอง
มาเถอะ”

สองสหายลงไปในนา เดินหารูตามริมคันนาที่ไม่สูงจาก
บึงมากนัก ปรากฏว่า มีรูเล็กรูใหญ่อยู่เต็มไปหมด

“นี่ใช่หรือเปลว่ะ” จุกชี้ไปที่รูรูหนึ่งริมคันนา

“ไม่ใช่หรอก รูที่มีขี้ดินออกมากองอยู่ปากรูยิ่งมันรูปู
เอ็งไม่เชื่อใช่ไหม นี่ข้าจะแย่งไม้ลงไปให้ดู”

แสงว่าแล้วก็แย่งไม้ไผ่ลงไปในรูจนลึกมากทีเดียว ลัก
พักหนึ่งพอเขากระตุกไม้ไผ่ ปูตัวสีดำนน้ำเงินก็ติดปลาย
ไม้ไผ่ขึ้นมา ก้ามใหญ่แข็งแรงของมันหนีบตาเบ็ดเอาไว้
ไม่ยอมปล่อย จนแสงต้องสับตัดปลายไม้ มันจึงหลุดออกไป

เด็กชายทั้งสองเดินจูงไปตามริมคันนา ลักครู่ก็พบรู

กว้างขนาดเด็กๆ ใส่มือเข้าไปได้สบายๆ

“รูลึกลงไปตรงๆ ยังงี้ต้องใช้แน่ ดุชิ ปากรูลึนเป็นมัน แพล็บเลย” แสงว่าแล้วก็รีบแย่งไม้เข้าไปในรูอย่างรวดเร็ว ปลายไม้ที่มกลงไปในรูได้โดยง่าย เพราะรูลึกลงไป และ ปากรูจะลึกลงไปเกือบสุดปลายไม้ของเด็กๆ ในที่สุดปลายไม้ก็ชนเข้ากับอะไรอย่างหนึ่ง

“ใช่แน่แล้ววะจุก” เด็กชายว่าแล้วก็ทิ่มปลายไม้ลงไปอีก “หุ่ยนๆ มียังงี้ แสดงว่าตาเบ็ดที่ปลายไม้เกี่ยวตัวกับเข้าแล้ว”

แสงค่อยๆ กระตุกปลายไม้ เพื่อให้แน่ใจว่าตาเบ็ด เกี่ยวตัวกับอย่างเต็มที่ เมื่อเด็กชายค่อยๆ ดึงปลายไม้ไผ่ ขึ้นมา ก็รู้สึกว่ามีอะไรหนัๆ ดิตขึ้นมาด้วย จุกตรงเข้าช่วย อีกคนหนึ่ง ดึงไปดึงมาอยู่ครู่หนึ่ง ปลายไม้ก็หลุดออกจากรู และตรงปลายไม้กับสีเหลืองอ๋อยตัวใหญ่เต็มกระเด๋วๆ อยู่ กลางอากาศ

“โอ้โฮ ตัวใหญ่จังเลย” จุกร้องออกมาอย่างตื่นเต้น

กบตัวนั้นเต็มกระเด๋วๆ อยู่กลางอากาศ ตามลำตัวของ มันผิวหนังขาดเหวอะหะ เพราะถูกตาเบ็ดเกี่ยว และถูก เด็กๆ ดึงออกมามองเห็นเนื้อขาวสะอาด มันคงเจ็บปวดมาก จึงออกแรงดิ้นยิ่งขึ้น จนหลุดออกจากตาเบ็ดหล่นอ้ากลง บนพื้นดิน แล้วก็กระโดดหนีไปอย่างรวดเร็ว

“เร็ว...จุก ตะครุบ” แสงร้องเสียงหลง

จุกหายจากตะลึง กระโดดตะครุบลงบนกบตัวนั้นทันที เล่นเอาหอบกว่าจะจับตัวมันได้ เด็กชายรีบเอาเชือกที่เตรียม

มาผูกขาของมันไว้ทันที

“เกือบอด...” จุกบอกกับแสง

สองสหายเริ่มยอนหรือแยงรูกบต่อไปใหม่ จนเกือบ
เที่ยงก็ได้กับตัวใหญ่ๆ ถึง 6 ตัว

“กลับกันเถอะ” แสงชวน “แค่นี้ก็เยอะแล้ว ตัวโตๆ ทั้งนั้น”

“เดี๋ยวเถอะ...ลองดูรูนี้หน่อยซิ” จุกชี้มือไปที่อีกรูหนึ่ง
ซึ่งอยู่ตรงขอบคันนาสูงกว่ารูอื่นๆ ที่เด็กชายเคยยอนหรือ
แยงมาแล้ว

“ข้าไม่แน่ใจว่าจะใช้รูกบหรือเปล่า” แสงว่าขณะจ้องดู
ปากรูที่มีดินแห้งผิดรูอื่นๆ “แต่เอาเถอะลองดูก็ได้”

แสงแยงปลายไม้ลงไป เด็กชายตะแคงปลายไม้ไปมา
จนปลายไม้ลึกลงไปศอกกว่าๆ ปลายไม้ก็ถูกอะไรอย่างหนึ่ง
ตรงกันรู เจ้าสิ่งนั้นดินขลุกขลัก แสงกระตุกไม้ไฟในมือขึ้นมา
และในทันทีทันใดนั้น เจ้าสิ่งหนึ่งก็โผล่หัวดำมะเมื่อมออกมา

“งู...” จุกร้อง “หนีเร็ว”

แสงสะบัดไม้ไฟอย่างแรง แล้วออกวิ่งตามหลังจุกไป
อย่างรวดเร็ว ห่างจากจุดเกิดเหตุประมาณ 4 - 5 บั้งนา สอง
สหายต่างยืนหอบฮักๆ มองตากัน

“เกือบไปแล้วไหมล่ะ” จุกว่ายิ้มๆ

แสงหัวเราะแล้วว่า

“มันลึกลงไปอยู่ในรูนั้นทำไมวะ นี่ถ้าบาวไซตุตมา
ด้วยคงได้จูตัวนั้นไปคั่วเผ็ด แกลั่มเหล้าไปแล้ว”

“อือย...” จุกทำท่าขย้อหน້อง “ข้าไม่เอาด้วยหรอก”

“ไป เรายืมไปกันเถอะ เดี่ยวเอากลับไปทอดกินกันให้
อร่อยไปเลย เอ็งไปกินข้าวบ้านข้าก็แล้วกันนะ” แสงบอก

“ดีเหมือนกัน” จุกพยักหน้า

“กบหานี้ตัวโตๆ ทั้งนั้น” แสงพูดขณะตาจ้องดูกบที่
จุกหัวอยู่ “คิดดูซิ มันอยู่ในรูตั้งแต่ฝนหยุดตกเมื่อหมดหน้า
ฝนโน้น จนนี่จะหมดหน้าแล้งอยู่แล้ว มันจึงโตะเบือเริ่มเลย
เขาเรียกกบอะไรนะ...อ้อ ข้านี้กออกแล้ว เขาเรียกกบจำศีล”

จุกยกกบทั้งหมดที่มัดขาไว้ด้วยกันขึ้นดู แต่ละตัวเต็ม
ไปด้วยบาดแผลเหวอะหวะ เพราะถูกตาเบ็ดเกี่ยวจนผิวหนัง
ขาดทะลุมองเห็นเนื้อสีขาวเต็นกระดุกกระดิกอยู่ แต่ละตัวดู
ตาแจ้วเหวหน้าสงสารเป็นที่สุด

“ดูๆ ไปแล้วน่าสงสารกบพวกนี้นะแสงนะ มันอยู่ของ
มันดีๆ ในรู เราก็เอาไม้เอาของแหลมไปแยงไปเกี่ยวมันขึ้น
มา” จุกเอ่ยขึ้นเศร้าๆ

“ก็เราจะเอาไปทอดกินนี่หว่า” แสงว่ายิ้มๆ

“แล้วเอ็งเคยนึกบ้างหรือเปล่าวะ ถ้าเราสองคนกลายเป็น
กบ ลงไปนอนอยู่ในรู อยู่ดีๆ ก็มีคนเอาไม้เอาตาเบ็ดไป
เกี่ยวขึ้นมาจนหนังขาดถลอกปอกเปิก ตับไตไส้พุงออกมา
กองข้างนอก มันจะเจ็บปวดสักแค่ไหน” จุกถาม

“เอ็งถามอะไรก็ไม่รู้ ข้าปวดหัววะ ไป...ืมไปกันดีกว่า”
ว่าแล้วแสงก็ชวนจุกออกวิ่งจากทุ่งนากลับสู่หมู่บ้าน

เหตุเกิดที่ลำคลอง

เด็กๆ ตื่นเต้นกันมาก เมื่อได้ยินข่าวมาว่า มีปลาใหญ่มาล่องขึ้นในลำคลองที่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก ชาวนี้โจษขานจากปากหนึ่งไปสู่อีกปากหนึ่ง รวดเร็วยิ่งกว่าไฟไหม้ป่า คนเฒ่าคนแก่เล่าสู่ต่อกันอย่างประหลาดใจ เพราะตลอดชั่วอายุของตนตั้งแต่เล็กคุ่มแก่เฒ่า ยังไม่เคยเห็นเหตุการณ์อย่างนี้

“ปลามันคงเมาน้ำ หรือไม่ก็เมาอะไรอย่างหนึ่ง” ผู้ใหญ่ร้องบอกแก่กัน

“โอ้โฮ ตัวโตๆ ทั้งนั้น ทั้งปลาโสด* ปลาสด** ลอย

* ปลาโสด ปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง อาศัยอยู่ในลำคลองเช่นเดียวกัน

** ปลาสด ปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ในลำคลอง เป็นจำพวกไม่มีเกล็ด ราคาแพงมาก

ขึ้นมาอยู่เหนือน้ำ ตัวมันใหญ่เป็นศอก พวกหนุ่มๆ แหวกันสนุกไปเลย”

“ได้คนละหลายตัวซี” อีกคนหนึ่งถาม

“ฮือ...มันเที่ยวล่องขึ้นมาเหนือน้ำ ไม่กลัวคนเลย”

ทั้งจุก จอม และแสง นั่งฟังอ้าปากหวอ พอรู้รายละเอียดดีแล้วก็กระโจนผลุงออกจากบ้าน มุ่งตรงไปยังลำคลองจุดที่เกิดเหตุทันที

น้ำในลำคลองสายนั้นไหลมาจากเชิงเขา ผ่านป่าละเมาะมาถึงเหมืองแร่ และผ่านหมู่บ้านของเด็กๆ ออกสู่ทุ่งนา หน้าน้ำ น้ำเต็มฝั่งลึกขนาดผู้ใหญ่ชুমมือก็ยังไม่โผล่ แต่ก็มีส่วนช่วงที่ไม่ลึกนัก พอที่เด็กๆ ว่ายน้ำเล่นได้กับจุก จอม และแสง จะดำผุดดำว่ายกันได้อย่างสนุกสนาน

หน้าน้ำ น้ำใสไหลเย็นมองเห็นตัวปลานานาชนิดในลำคลองได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่ปลาเล็กๆ ไปจนถึงปลาใหญ่ๆ อย่างไร้ก็ตามปลาใหญ่ๆ นั้น เด็กๆ ไม่ค่อยได้เห็นตัวมันนัก เพราะมันอาศัยอยู่ที่ลึกๆ และตามพงหญ้าริมคลองเสียเป็นส่วนใหญ่ ถึงหน้าแล้งน้ำแห้งขอดลง แต่มันก็ไม่เคยแห้งสนิท อย่างน้อยก็ยังมิน้ำเหลือลึกถึงกลางขา หรือบางช่วงก็ถึงสะเอวของผู้ใหญ่ ปลาใหญ่ๆ จึงอาศัยอยู่ในลำคลองสายนี้ได้อย่างสบาย ที่สำคัญก็คือ ลำคลองสายนี้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาโดยวิธีธรรมชาติ มันทำให้ท้องทุ่งนาได้สายคลองอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลานานาชนิด

สามสหายมาถึงลำคลองตรงช่วงที่เกิดเหตุ ซึ่งอยู่ไกลๆ กับเหมืองแร่อันกว้างใหญ่ มองเห็นคันดินสูงลิบๆ และเหยียดยาวออกไปสุดลูกหูลูกตา

ที่ลำคลองมีผู้คนเต็มไปหมด ทั้งลูกเล็กเด็กแดงล้วนแตกตื่นกันมาดูปลาที่ว่ากันว่า มันขึ้นมาว่ายล่องน้ำหรือว่ายเรี่ยๆ อยู่บนผิวน้ำ หลายคนเข้าหลบแดดตามใต้ต้นไม้บนาริมคลอง

ในลำคลองที่กว้างใหญ่ บาวไซตุตและเพื่อนหนุ่มลงไต่บันไดน้ำกันอยู่ น้ำลึกเลยเข้าขึ้นมาเล็กน้อย ตาของบาวไซตุตและเพื่อนๆ จ้องมองดูน้ำแทบไม่กะพริบ ในมือของพวกเขาถือเหล็กแหลมยาวเงืองจังก้า พร้อมทั้งจะแทงลงไปบนตัวปลาได้ทันทีที่มองเห็น

“เขาได้กันหมี่ไหม” จูกร้องถามคนริมคลองอย่างตื่นเต้น

“โน่นไง” ชาวบ้านคนหนึ่งชี้มือไปที่กองปลาที่บาวไซตุตและเพื่อนๆ เวางขึ้นมาจากคลอง

เด็กๆ มุ่งตรงไปดูปลาสด ปลาสด ที่กองอยู่ริมคลองตัวโตๆ ทั้งนั้น บางตัวยาวขนาดคอกกว่าๆ และโตขนาดท่อนขาของเด็กๆ

“โฮโฮ” เด็กๆ ร้องขึ้นพร้อมๆ กัน

“ได้อย่างนี้สักตัวก็กินกันทั้งบ้านนะซี” แสงว่าพลางลูบคลำปลากดตัวใหญ่ไปมา

“ปลาวงนี้ไม่ค่อยมีใครได้กินกันหรอก คราวนี้เป็นลาภปากของบาวไซตุตกับพวกแล้ว” จอมพูด

“พวกเราอาจได้พลอยด้วย ถ้าบาวไซตุตไม่ขายหมดเสียก่อน ทำให้เ็งถึงว่าไม่ค่อยมีใครได้กินมัน” จุกหันไปถามจอม

“อ้าว ก็จับตัวมันยากนะซี ไม่เหมือนพวกปลาตุกปลาซ่อน ปลาพวกนี้อยู่ในลำคลองนี้มานานแล้ว ไม่งั้นมันก็ไม่ใหญ่อย่างนี้หรอก” แสงตอบแทน

“เออ...ว่าแต่มันเกิดอะไรขึ้นล่ะ มันถึงได้พากันลอยหัวขึ้นมาให้บาวไซตุตแทงเอาแทงเอาอย่างนี้” จอมหันไปถามชาวบ้านคนหนึ่ง

“โน่น...ดูน้ำในคลองซี น้ำมันเครื่องลอยอยู่เป็นคราบเลย เขาว่าเหมือนมันปล่อยน้ำมันเครื่องที่เสียแล้วลงมา ปลาก็เลยเมากันหมด” ชาวบ้านคนหนึ่งอธิบาย

“ปลาตัวเล็กๆ ก็ตายเกลี้ยง ลอยกันเป็นแพเลย เมื่อก็มีคนเอา ‘นาง’* มาซ้อนได้เป็นข่งเลย” อีกคนหนึ่งเสริม

“นั่นดูซี...มีคนเอา ‘นาง’ มาซ้อนปลากันอีกแล้ว” แสงชี้มือไปที่ในคลองที่ชาวบ้านหลายคนกำลังซ้อนปลาที่ลอยอยู่บนผิวน้ำเพราะความมึนเมา

“เฮ้ย นั่นบาวไซตุตแทงได้อีกตัวหนึ่งแล้ว ตัวเบ้อเริ่มเลยว้ย” จุกร้องอย่างตื่นเต้นพลางชี้มือชี้ไม้

*นาง เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่งของปักษ์ใต้ โดยใช้วิธีซ้อน เช่น ซ้อนกุ้งหรือปลาตัวไม่ใหญ่นัก วัสดุที่ใช้ทำนาง คือ ไม้ไผ่

“อ้าว...จุก มาด้วยเหมือนกันรีเอ็ง ช่วยเอาปลาเข้าไว้ในกองด้วยนะ” บาวไซตุดบอกยิ้มๆ พลาดเดินห้องน้ำมายื่นปลากดตัวใหญ่ให้จุก

“อีกเยอะไหมพี่บาว” จุกถาม

“อือม” บาวไซตุดพยักหน้า “น้ำมันลอยมาเป็นคราบอย่างนี้ ปลาที่หนีไม่ทันคงลอยหัวขึ้นมามากดคลองเน่”

ตั้งแต่สายจดยื่น ผู้คนต่างลงจับปลากันในลำคลองดูคาลล่าทีเดียว รวมทั้งสามสหายด้วยซึ่งอดรันทดไม่ไหว บาวไซตุดและเพื่อนจับได้มากเป็นพิเศษ และล้วนเป็นปลาตัวโตๆ ส่วนหนึ่งจึงทยอยกันเอาไปขายที่ตลาด ผู้ที่จับได้ตัวเล็กๆ ก็เอาไปตากแห้งไว้ทอดหรือย่างกินต่อไป

เย็นมาแล้ว ทุกคนสนุกกันเต็มที่ นานทีปีหนได้จับปลาโดยวิธีง่ายๆ อย่างนี้ เพราะดูปลาแต่ละตัวมันมีนมจนไม่มีแรงว่ายน้ำหนีเอาเสียเลย คำจึงชวนกันขึ้นจากลำคลอง เด็กๆ เลื้อยทางเกวสปรกไปตามๆ กัน เพราะคราบน้ำมันที่ลอยเป็นแพอยู่ทั่วไป

ค่านั้น ที่บ้านบาวไซตุด เด็กๆ และพวกหนุ่มๆ ล้อมวงกินข้าวกันอย่างเอร็ดอร่อย โดยเฉพาะปลาตัวโตๆ ที่แทงมาได้จากลำคลองนั้น ถูกลำมาปิ้ง ย่าง ต้ม และแกงกินกันอย่างเหลือเฟือ เด็กๆ พุงปลิ้นไปตามๆ กัน

หลายวันต่อมา มีกลิ่นไม่ค่อยดีไซ้มาจากลำคลอง เป็นกลิ่นของปลาเน่าที่ลอยตายกันเกลื่อนกลาด ล้วนหลงหูหลงตานักจับปลาทั้งหลาย

ที่สำคัญก็คือ คราบน้ำมันไหลมาตามลำคลอง ลอย
เป็นแพผ่านหมู่บ้านออกสู่ทุ่งนา น้ำในลำคลองดูสกปรกทั้ง
กลิ่นปลากลิ่นน้ำมันและคราบน้ำมัน

เด็กๆ นั่งมองดูความเป็นไปเหล่านั้นในลำคลอง
อย่างไม่สบายใจเลย

“ทีนี้คนบ้านเราจะเอารัวไปกินน้ำที่ไหนกันล่ะนี่ เมื่อ
ก่อนร้อนๆ ขึ้นมาก็ต้องลงคลอง” จุกถามเพื่อนๆ ขึ้นด้วย
สีหน้ามีแววกังวล

“นั่นซิ...น้ำบ่อยังไม่ค่อยมีอยู่ด้วย กว่าจะตักขึ้นมาได้
ลักถึง ก็เล่นเอาเหนื่อย” แสงพูด

“จริงด้วยบ่อน้ำบ้านเราลึกลับๆ ทั้งนั้น” จอมเสริม

“ที่สำคัญก็คือ ปลาตายกันหมดคลองอย่างนี้ ต่อไป
ทุ่งนาบ้านเราจะได้ปลาจากไหน” จุกพูดขึ้น เมื่อนึกถึงท้อง
ทุ่งที่เคยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลานานาชนิด ซึ่งล้วนเติบโต
มาจากลำคลองแล้วแพร่พันธุ์เข้าสู่ท้องนา

“ไม่ไหวเลย...เหมือนเรานั้น ไม่รับผิดชอบเลย ปล่อย
น้ำมันเครื่องลงมาได้” จอมว่าอย่างไม่พอใจ

“นั่นนะซิ ที่แรกเรามัวแต่ดีใจเพราะได้กินปลา ที่นี้เข้า
รู้แล้วละว่ามันมีโทษมากกว่าประโยชน์”

“ไป...เราไปบอกบาวไซตุตกับพรรคพวกกันเถอะ
เพื่อจะได้ไปบอกเจ้าของเหมืองแร่ให้รู้เรื่อง เขาจะได้เลิก
ปล่อยของเสียลงลำคลองเสียที” แสงตัดสินใจ

“ดี...ไปกันเถอะ” จอมว่า

แล้วสามสหายก็รีบตรงไปยังบ้านบาวไข่ตุ๋ดอย่างไม่
รอช้า

